

MUDr. Pavel T r n k a - druhý primář nemocnice
29. 6. 1885 Německý Brod – 19. 9. 1973 Havlíčkův Brod

Pavel Trnka se narodil jako třetí z pěti synů v rodině sklenářského mistra v Dolní ulici. Po absolvování zdejšího gymnázia studoval na lékařské fakultě Karlovy univerzity v Praze; jako medik praktikoval u prim. Zahradnického v letech 1909-1910 a po promoci v únoru 1912 hospitoval na zahraničních klinikách: interní v Berlíně, rentgenologické v Hamburku a dermatovenerologické ve Vídni. Poté nastoupil jako sekundární lékař v německobrodské nemocnici. Na počátku světové války v roce 1914 byl poslán jako domobranecký lékař do posádkové nemocnice v Josefově, ale záhy se vrátil zpět, aby za odvedeného prim. Zahradnického řídil ústav, přeplněný transporty raněných. V roce 1916 byl odvelen na albánskou frontu, kde strávil téměř rok. Po válce (1918) se stal primářem nemocnice v Počátkách, kterou „...díky Jeho váženému lékařskému umění a vzácným osobním vlastnostem se podařilo povznést na ústav prvořadý, vyhledávaný trpícími z města a dalekého okolí“.

V roce 1919 se prim. Trnka oženil s učitelkou Františkou Kabeláčovou, dcerou lékárníka a starosty Německého Brodu. V Počátkách se narodili dva synové, později oba lékaři: MUDr. Pavel Trnka ml. (1920 – 1989) se stal primářem očního oddělení nemocnice v Havlíčkově Brodě, doc. MUDr. Jiří Trnka, CSc., (1921 - 2001) působil na I. kožní klinice v Praze. Přestože byl prim. Trnka v roce 1925 zvolen primářem nemocnice v Jindřichově Hradci, vyhověl přání obyvatel Počátek a pracoval ještě rok v jejich nemocnici. Po jeho odchodu z Počátek v roce 1926 byl na jeho počest operační sál, k jehož zřízení dal podnět, nazván sálem Dra Trnky a v hale byla umístěna jeho zarámovaná fotografie (dnes je v tamním muzeu) s děkovným nápisem: „...na paměť Jeho záslužné činnosti...aby nynějším i budoucím občanům stále připomínala: co dokáže poctivá a cílevědomá práce charakterního jednotlivce...“.

V roce 1926 po odchodu prim. Zahradnického z Německého Brodu se Dr. Trnka vrací do rodného města. Stává se řídícím primářem chirurgicko-gynekologického oddělení a od roku 1928 současně ředitelem všeobecné veřejné nemocnice. Od svého předchůdce a učitele se nelišil pracovní pílí, obětavostí a operátorskou zdatností, avšak na rozdíl od uzavřeného Zahradnického měl společenskou povahu a smysl pro humor. Pro své odborné kvality, autoritu a povahové vlastnosti byl všeobecně oblíbený nejen u široké veřejnosti, ale nalézal také důvěru a vstřícné přijetí na úřadech všech stupňů. Právě v charakteru jeho osobnosti a pozoruhodných výsledcích odborné práce lze také spatřovat hlavní příčinu úspěšného rozvoje a budování nemocnice v letech hospodářské krize. Pouhý strohý výčet stavebních aktivit budí dodnes úctu a obdiv: nástavba hlavní budovy „A“ s novým operačním traktem a sterilizací (1928), nová kotelna a strojovna (1929), infekční pavilon (1930), pavilon pro chirurgickou tuberkulózu (1933), moderní kuchyně (1936), rekonstrukce prádelny (1937). Dále byl u nemocnice prozíravě zakoupen statek s pozemky,

na kterých byla během prvních let 2. světové války vystavěna budova pro interní choroby s 200 lůžky. Soustředěné úsilí a cílevědomost prim. Trnky postupně proměnily nemocnici, ve které kromě chirurgicko-gynekologického oddělení byl pouze interní primariát (od roku 1925), ve velký ústav, rozčleněný po roce 1945 do 14 oddělení s 650 lůžky. Odborná zdatnost spolu s organizačními úspěchy došly uznání i na nejvyšších místech: Zemský úřad v Praze udělil prim. Trnkovi titul zdravotního rady (1930), vrchního zdravotního rady (1931) a vládního rady (1944).

Do chodu nemocnice a života prim. Trnky zasáhly události 2. světové války. V předtuše schylující se hrozby odesílá zdejší okresní výbor 19. 9. 1938 Zemskému úřadu v Praze žádost, aby byl ředitel a primář v případě války ponechán na svém místě, poněvadž „jeho odchodem provoz v nemocnici byl by ohrožen“. Po násilném uzavření vysokých škol byl 17. 11. 1939 odvezen do koncentračního tábora v Oranienburgu primářův syn, medik Pavel. V roce 1940 převzal agendu zdejšího okresního úřadu humpolecký okres, který naštěstí na podporu zdejšího ústavu nezapomínal a „...cokoli nemocnice ke svému zdokonalení potřebovala, to okres věnoval bez dlouhých debat, protože oceňoval její důležitost“. Prim. Trnka byl nadále „ponechán až na další v činné službě“ jako „Obersanitätsrat und Spitalsdirector“. Od úřední zkoušky z němčiny byl sice osvobozen, avšak ponižující povinnosti podání „Úplného průkazu nežidovského rodového původu“ se vyhnout nemohl. Německá armáda záhy obsadila část poschodí budovy „A“, což kromě nutného omezení mělo i kladnou stránku, protože mladý německý lékař s povděkem využíval asistence zkušených českých chirurgů. Získaná důvěra tak umožnila ukrývat mezi nemocnými řadu osob, kterým hrozil postih nebo nasazení na nucené práce v Německu. Díky statečnému postoji a společenské obratnosti prim. Trnky se před obsazením podařilo uhájit budovu interny, dokončenou v roce 1943.

Po osvobození bylo jednoznačně rozhodnuto systemizovat místo primáře chirurgického oddělení a ředitele všeobecné veřejné nemocnice v Havlíčkově Brodě a přidělit je Dr. Trnkovi, což schválil zemský výbor s odůvodněním: „...jmenovaný jest jedním z nejkvalifikovanějších chirurgů a nejen po stránce odborné, ale i charakterově jest pravým mužem na svém místě...a po stránce organizační nadprůměrně vyniká“. Odborná činnost Trnkova zasahovala do všech oborů chirurgie a do roku 1946 i gynekologie. S oblibou řešil různá břišní onemocnění, zvláště žaludku a ke každému hrozivému břišnímu stavu se nechával volat i v noci. Mnohdy v nemocnici přespával, aby byl v případě potřeby stále po ruce. Vyhlášené byly jeho operace kýly novorozenců a kojenců a také výkony na štítné žláze. Zcela mimořádným zákrokem v roce 1940 bylo vyjmutí 5 cm dlouhé jehly, kterou si pacient zabodl do srdce. Zpráva o úspěšné operaci vzbudila ohlas v celé Evropě. Prim. Trnka si jako operatér osvojil rychlou a pečlivou techniku. Jeho duchapřítomnost při operačních příhodách byla obdivuhodná - „vždy pracoval bez obav a klidně, bez klasického láteření chirurgů“. Každému pacientovi věnoval bez rozdílu stejnou pozornost a péči,

byl vždy ochotný poradit nebo pomoci, kde toho bylo třeba. Byl skromný, dbal na etiketu, jeho zásadou bylo být slušný ke každému a ode všech slušné jednání požadovat. Svoji výtečnou tělesnou i duševní kondici si udržoval přísnou životosprávou a činnou aktivitou. Hrál tenis na hřišti u své vily, rybařil, věnoval se myslivosti. V roce 1935 zakoupil v nedalekém Jiříkově hájovnu s hospodářstvím, kde měl svého jezdeckého koně. Řadu let pravidelně v létě zajížděl do přímořských lázních Ricione v Itálii. Nikdy nestonal, vždy konal své pravidelné vizity a operace, neulehl ani poté, když sám sobě operoval varixy. Byl členem řady spolků, proslovil nespočet osvětových přednášek, přednesl řadu odborných sdělení, publikoval přes 40 prací a monografií „Tuberkulóza páteře“ (1944). Od roku 1926 byl předsedou „Župy lékařů pohoří Českomoravského“. Stál u zrodu místní ošetrovatelské školy (1946) a byl jejím prvním ředitelem. Po dovršení 66 let věku (1951) podává žádost, „aby byl zproštěn úřadu ředitele Masarykovy státní oblastní nemocnice v Havlíčkově Brodě...protože jako chirurg chce se cele věnovati velikému oddělení a využití ve prospěch lidu všech svých zkušeností“. Přes nepříznivé společenské poměry si vymínil, že dokud bude v nemocnici pracovat, musejí tam zůstat jako ošetrovatelky také řádové sestry. V roce 1955 mu byl udělen Řád práce, o rok později získává hodnost „doktor lékařských věd“ (DrSc.), v roce 1959 se stává čteným členem Purkyňovy lékařské společnosti. V roce 1956 ukončuje pracovní poměr, ovšem nadále až do svých 85 let vykonává soukromou praxi ve své vile. Po jejím uzavření mu postupně ubývají síly. Obětavě se o něho starají členové nejbližší rodiny a o jeho duchovní život pečuje opat želivských premonstrátů Vít Bohumil Tajovský, který díky vzácnému pochopení pana primáře obýval od roku 1968 domek v zahradě u Trnkovy vily. Odchodem z tohoto světa se na podzim 1973 v 88 letech uzavřel život věhlasného lékaře, který svými schopnostmi a uměním ovlivnil osudy nesčetných pacientů. Byl věrný svému rodnému kraji a navzdory dávné moudrosti byl prorokem ve své vlasti. Všechny jeho dny byly plodné a naplněné službou potřebným, vše čeho dosáhl si zasloužil a vykoupil neúnavnou prací. Jeho památka přetrvává v myslích a srdcích pamětníků do dnešních dnů.

Děkuji Ing. Pavlu Trnkovi, vnukovi primáře Trnky, za cenné informace a poskytnutí písemností a fotografií z rodinného archivu.

MUDr. Jan Betlach (2009)